

Зореслав

З РАНИХ

ВЕСЕН

З О Р Е С Л А В

З Р А Н Н І Х В Е С Е Н

(Вибране)

<>

НАКЛАДОМ «КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ»

Нью-Йорк

1 9 6 3

ВИДАНО ЗАХОДОМ І НАКЛАДОМ «КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ»
ТА ПРИЯТЕЛІВ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТИ АВТОРА

Літературна редакція і стаття
БОГДАНА КРАВЦЕВА

Обкладинка роботи
ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО

Поетичний світ Зореслава

Різно прокладаються шляхи поетів із їх вужчих батьківщин у національну літературу. Одні, як Стефаник або Черемшина, вертаються по роках розлуки, мандрування і студій на своє рідне Покуття чи Гуцульщину, врастають у землю, оспівуючи говіркою місцевою, викарбовуючи в мистецькому слові горе і радість рідних сіл і людей. Другі, як Антонич, народжений на Лемківщині, вертаються тільки спогадами до рідних Горлиць чи Сянока, створюючи уже загальнолітературною мовою поетичну візію лемківської „землі вівса і ялівцю”, де „сиве небо й сиві очі у затурбованих людей”, де „народився Бог на саях в лемківськiм містечку Дуклі”, де „мов свічка куриться черемха в побожній вечора руці”. Ще інші, виїшовши із мішаних уже мовно меж країни, входять у загальнонаціональну літературу, пов'язуючи своєю творчістю свою вужчу батьківщину в одно із іншими землями й областями, стверджуючи своїм поетичним словом їх етнічну, культурну і мовну одність і соборність. До цих останніх належить Зореслав.

Народжений на найдавших окраїнах землі української, на західній межі українського Закарпаття, в українсько-словацькому Пряшеві, в мішаній українсько-словацькій родині, дня 7 грудня 1909 р., Степан Сабол проводить у Пряшеві свої дитячі і юнацькі роки до 15-го року життя. До Пряшева вертається тільки, щоб прийняти єрейські свячення в 1934 р. і потім — після окупації мадярами українського Закарпаття, члi точніше Ужгороду, що став тереном його, уже як о. Севастіяна-Степана Сабола, священничої, педагогічної і літературної праці, — аж 1939 року, щоб розгорнути тут — у рідній Пряшівщині — широку місійну й організаторську діяльність. „Осяяний, надхненний Пряшів”, із його „готикою храмів” залишається для нього в пізніші роки тільки образом-спогадом, вичарованим ще в перші роки священства, сном — леліям „над Тибру берегами” — про „білий дім і соняшний кружганок”, про матір „дорогу, солодку, рідну...”

Вихований у мадярській і згодом у чехословацькій школі, що в ній замість живої народної української мови навчали дітей „карпаторусскої”, значить, штучної російської з місцевою закарпатською вимовою, перші свої вірші почав писати Степан Сабол ще 12-літ-

нім юнаком тією ж „російською” мовою і вони були друковані то в американському журналі „Свѣт Дѣтей”, то у прашівській газеті „Русское Слово”. До української мови і згодом теж і літератури привели юнака пізніші роки: новіціят з 1924 р. у монастирі Чина св. Василя Великого на Чернечій Горі біля Мукачева на Закарпатті, гуманістичні, риторичні і філософічні студії у василіянських монастирах Крехова, Лаврова, Добромилля в Галичині й особливо ж книгозбірні цих монастирів, що в них знайомився молодий новик і потім чернець із творами Шевченка, Марка Вовчка, Франка, Федьковича, Лесі Українки, Б. Лепкого, О. Олеса. Допомогли йому знайти шлях до українства також і наукові праці Миколи Костомарова, російського вченого Олександра Пипіна та інших. Тогочасні свої поетичні спроби друкує Степан Сабол уже українською мовою, в українських виданнях Закарпаття й Галичини. Так народжується український поет Зореслав. Під цим псевдонімом чернець-василіянин Севастіян-Степан Сабол друкує від 1928-го року свої українські вірші і під цим же йменням появляється в Ужгороді 1933 року збірка „Зі серцем у руках” — перша книжка поезій студента богословії у Григоріянському університеті в Римі, на один рік перед його висвяченням.

В 30-річчя виходу цієї збірки й появляється нинішнє видання збірки поезій Зореслава.

Українські поезії і перша збірка Зореслава привернули увагу і читачів і літературної критики. На Закарпатті, де єдиним у той час виявом української поезії були співанки на коломийковий лад і вірші Гренджі-Донського, особливо ж його збірки „Квіти з терньом” і „Шляхом терновим” і згодом видані Державним Видавництвом України (1928 р.) в Києві „Тернові квіти полонин”, збірка Зореслава „Із серцем у руках” була подією. Нав’язуючи деякими мотивами і подекуди народно-пісенними формами до тогочасної закарпатської поезії, перша збірка Зореслава була новаторською — новим словом і з погляду змісту і мови й особливо ж своїми формально-поетичними засобами. Водночас із цим, у порівнянні до творчості інших закарпатських поетів і тих, що творили в його час і тих, що вийшли після нього на поетичний шлях, між якими треба назвати Боршоша-Кум’ятського, Івана Ірлявського, Івана Колоса, Зореслав поширив видатно діяпазон поетичної тематики, поетичного бачення й мислення.

Тематично збірка „Зі серцем у руках” дуже різномодна й багата. Невелику групу віршів у ній творять зумовлені тогочасною літературною модою на Закарпатті вірші, чи радше співанки на народні мотиви. Не надто оригінальні змістом, вони свідчать все ж

таки про добру ознайомленість молодого автора з народно-пісенною поетикою. Чималу, подекуди й визначальну для поетичного спрямування збірки групу складає патріотична лірика, такі вірші, як початкова „Присвята” і кінцеве звернення „До пісні”, чи вірші „На шляху”, „Месії ми чекали...”, „Співцям”, „Молитва”, що її первісний заголовок був „Молитва нації”. Основним мотивом їх є заклик не співати вже пісень журби й неволі, залишити сум, зневіру і сльози і випрошувати мужніх, хоробрих і готових на труд і боротьбу нових людей. Приносячи у „Присвяті”, першому вірші збірки, свої пісні в синівський дар Підкарпаттю, Зореслав закликає і в останньому вірші збірки „До пісні!” й інших поетів, зневірених і занімілих, сколихнути піснями те ж рідне Підкарпаття. Є в збірці також і кілька віршів на соціальні теми, між ними сильний „Голод”, створений під враженням важких злиднів і голоду по селах українського Закарпаття. Автор-богослов співає про те, що „Спартак народиться і в нас”, шукає не Месії в палацах багатіїв-магнатів, але Месії нуждарів у вбогих хатах свого народу.

Проте ж основними і визначальними для поетичного світу Зореслава у цій першій його збірці є описові і контемпліаційні вірші і зокрема його релігійна лірика. В описових своїх віршах, як напр. „Листок”, „Восени”, „Сніжок”, „Буря”, „Над ставком” й особливо у поезії „Вечірне” Зореслав виявив себе не тільки добрим спостерігачем природи, але теж і її малярем. Своїми настроями і мотивами ця описова лірика Зореслава пов’язана тісно з його контемпліативною лірикою, між якою основну групу творять вірші про покликання поета, про поезію. Прикметні для цієї контемпліативної лірики і ранні вірші „Мотто” („Багато пісень є у лірі моїй...”) і „Моя пісня” і „Я ліру скорботну у руки узяв...” і пізніші, вже більше довершені і зрілі, „Поете, знай...” із його строфою —

Та ти, поете, на людей не оглядайся:

Хай хвалять, хай і розпинають — мужньо стій!

Ні славою, ні злобою не переймайся,

Твердий, мов скеля, будь посеред своїх мрій!

Пов’язані із названими мотивом покликання і завдань поезії і поетів теж і патріотично-декларативні вірші „Співцям” і „До пісні”.

Найкраще, глибоко щиро і правдиво звучить у цій першій збірці Зореслава його релігійна лірика. Це „Мій храм” із ствердженням

В моїй святині не зів’яне

Ранкова молодість вінків

І з олтарів не перестане

Лунати мій величний спів...

Це висловлене у вірші „Не раз в житті” бажання

Серця усі любов'ю вщерть налляти,
Людству усьому небо й Бога дати!

Це чудовий опис страсних „Поклонів” у сільській церковці, вірш „Сповідь”, поезія про Христа „В кривавих шатах”, що зраджений і розп'ятий людьми далі іде за ними, схиляється над ними нещасними, оригінальний своєю формою вірш по Христове Розп'яття „Цить...”, чи вкінці настроєвий вірш-пісня „Ударили вечірні дзвони”. Визначальний для усієї цієї релігійної лірики і для назви цілої першої збірки Зореслава особливо ж один із ранніх, здається, віршів поета теж під назвою „Із серцем у руках” і його два перші рядки

В великий день Завіту з серцем у руках
Тебе шукав я, Ягве, на верхах Синаю...

Цікаві і багаті в цій першій збірці Зореслава засоби його поетичного вислову, використовувана ним віршова форма. Абстрагуючи від різних, ужитих ним народно-пісенних форм, у збірці багато зразків класичної строфіки, в тому теж і добре збудованого сонету. Дуже оригінальний своєю фігурною мовою, зачепнутою з української поетичної творчості XVII-го віку, є згадуваний уже вірш „Цить...”, чи й 38-рядковий вірш „Повстань, Пророче” — без зупинок і крапок, що в ньому кожен рядок починається сполучником „і”. У ритміці вибраних із першої збірки для цього видання віршів, усіх 31, панівний ямб — 24 вірші, амфібрах є у 4-ох віршах, трохей у двох й анапест в одному. Цілком відсутній дактиль. Перевага ямбів свідчить не так про класицистичне спрямування молодого поета, як про його активне, наступальне світосприймання.

Друга збірка Зореслава була видана ним в Ужгороді 1936 р. під теж показовою і характеристичною для змісту його тогочасної поетичної творчості назвою „Сонце і блакить”. Як і перша, теж і ця збірка починається ствердженням відданості поета Срібній Землі —

Іду невідомий, нежданий,
Син гордих, могутніх Карпат —

і бажанням

... крицю могутньо стиснути
У гнівом налитих руках...

Але ж уже в черговому у цій другій збірці декларативному вірші „Метаморфоза”, поет-священик, признаючись, що в нього і суворість Саванаролі і м'яке, ніжне серце, закохане у фіялки, стрункі тополі, тихий спів і далеч голубу, і стверджуючи, що він „сонце сіє в земні перелогні, розсипує блакить і пригорщами спів”, заявляє, що він „вже не той, що був”, що він „вже став назавжди

сам собою...”, немов бажаючи цим підкреслити, що він порвав з панівною для того часу поезією смутку і плачу.

Немає цілком у другій цій збірці прикметних для першої на родно-пісенних мотивів, ритмів і віршових форм. Переважають класичні форми, трапляється і білий, урочистий своїм ладом вірш. На усіх 36 поезій, вибраних тут із цієї збірки, переважає, як і в попередній ямб, наявний теж у 24 віршах. За ним іде вже трохей — у 5 віршах, анапест — у трьох, маршовий, ударний амфібрах уже тільки у двох і в одному тільки вірші наявний — дактиль. Такий ритмічний характер другої збірки доводить, що світосприймання поетове залишилося й далі активним, менша кількість віршів з амфібрахіїним ритмом і наявність уже дактилів свідчать про нахил до більшої поваги, стриманості, спокою.

Менше у книжці „Сонце і блакить” програмової патріотичної поезії. Крім першого віршу „Іду невідомий” й останнього маршового „Ідемо”, присвяченого юнацтву Підкарпаття, до цієї групи можна зарахувати тільки сонет „Не знаю й сам...” та ще декілька інших як напр. „Юнак”, „Нове покоління”, „Борці”. Широко заступлена тут описова, споглядальна лірика — образи Закарпаття „Ідилія”, „В полонині”, „Пряшів”, що „мов у чаші на престолі” стоїть у пам’яті поетовій осяяний, надхненний, „між горами, у зелені і квітах”, настроєва „Зима над Ужгородом” і „Замок”. Описова лірика Зореслава збагатилася в цій збірці теж добрими з мистецького погляду образами з подорожі по Європі, такими, як активно-захватний морський вірш „В пристані”, що його можна поставити між найкращі зразки української морської поезії, чи вірші малюнки „Під Везувієм”, „В Трієсті”, „У Венеції”, римський „Паладин”. Багатша в цій другій збірці Зореслава теж і контемпліційна лірика — роздуми уже не тільки над покликанням поета і завданням поезії, але й над життям і призначенням людини. Крім таких поезій, як „Над віршами” і „Травень”, це — передусім поетичні контемпліції над „тайнами тайн” і вічністю: „Цвіт яблуні”, „Блакитний усміх”, „Молодість”, „Самотність”, „Те небо”, „Дні”, що плывуть „немов зеренця чоток монотонно”, „Надвечір’я”, „Вечір і ніч”, „Ноктюрн”. В усіх цих віршах роздуми поета пов’язані тісно з описами природи, її розквітанням, переливами світл і променів, блакиті і сонця, як це підкреслено в назві збірки.

Тісно пов’язується з контемпліційною у цій збірці релігійна лірика Зореслава. У порівнянні до першої збірки тут вона більше змушнена, глибока. „Літургія ранку” для нього — це і „шум розкованих потоків, і шовкотонна мова трав, і пісня піль лілейно-квітних, і пісня серця, звук сонетів, і розмолених октав”. У поезії „Ранком” поет радіє:

І щодня в мене пісня і радість
І щодня в мене сонце й весна..
На руках в мене колос доспілий
І червоне вино на устах
І усміхнена соняшність

Христа ...

Таким же настроєм повного злиття з Богом, з природою пройняті вірші Зореслава „Рання молитва” й особливо ж вірш „Молюсь Тобі...” Пливучи своїм кораблем у манливу даль, він завжди й усюди „задивлений в блакить стоїть — один при кермі і пісню молитовну Богові співає”.

Але є в другій збірці Зореслава уже й відгомони прийдешніх, сьогодні вже сучасних днів. У своїх „Днях” він провіщає, що —

... катаклізми вистрелять, пірвуть,

В огні на електронні перетруть

Весь Космос на великім Передодні...

Крізь „розспівані хвилі і замріяні фйорди” він вчуває ходу „східнодиких орд”, їх спів, що пролунає „лютим ревом левиним”. В половині 30-их років Зореслав, поет-чернець створює в забутому світом і людьми закарпатському Ужгороді, в монастирських мурах вірш-візію майбутньої тоді для нього, сьогодні ж уже сучасної апокаліптичної доби з її атомами і ракетами:

Ми пишемо нову Апокаліпсу —

Грядучим поколінням заповіт;

Лябораторії розбили тайни Сфінксів,

У жмені стиснувши мільйон століть.

Розірвано космічну бар'єру

У гостру мить завзяттям і знанням,

І вистрелено бунт у стратосферу —

Земний привіт зоріючим вогням.

В грізній зухвалості конкістадорів

Тріскучегромим рокотом ракет

Окрилимо несамовитий порив

Й здобудем серце соняшних планет.

Цією своєю візією, що здійснюється з таким розмахом і так негадано сьогодні на наших очах, ужгородський поет-монах Зореслав поставив себе у славному ряді своїх великих попередників — богоугодних ченців із українських лавр, що не тільки знали і бачили минуле і його історію, але так же ясно провіщали і бачили майбутнє...

Творчість Зореслава, його обидві перші збірки „Зі серцем у

руках" і „Сонце і блакить" зустріли дуже прихильну оцінку західньоукраїнської й еміграційної критики. Видатний український поет й есеїст Євген Маланюк писав у львівському „Віснику" (кн. 12 за грудень 1933) з приводу виходу збірки „Зі серцем у руках", що ця збірка залишиться „помітним культурним фактом в українському житті Закарпаття і вимовним літературним документом у всеукраїнському літературному процесі" і визначував Зореслава, як справжнього поета. Як про „сформованого поета" говорив у своїй статті у львівському „Ділі" (з 7 січня 1939 р.) галицький літературний критик Євген Ю. Пеленський. „Зореслав здобув собі новими мотивами, артистичною культурою і досконалою формою не тільки перше місце між поетами Підкарпатської Русі, але й вибився на одно з перших місць на Парнасі загально української літератури" — стверджував Федір Могіш, у надрукованому в той час огляді закарпатської поезії.

Передбачуваний Зореславом прихід східньодиких орд, окупація ними Західньої України, Закарпаття, примусили його покинути теж і Пряшівщину і податися на Захід і згодом до ЗДА, де й сьогодні Зореслав — о. Севастіян Сабол, як священник, проповідник, науковець, продовжує своє поетичне і священниче покликання проповідуванням Слова Божого, прославленням Творця вселенної...

Воєнні події, гураган, що пройшов над його рідними землями, знищив і дальший поетичний дорібок Зореслава. Згоріла, приготована вже до друку 1943 р., його третя збірка „Блакитні ескадри" і з неї не збереглося нічого. Пропала серед воєнної хуртовини і започаткована Зореславом у роки війни поема на біблійну тему „Рут", над якою автор працює далі, бажаючи відтворити її, і з якої до цієї збірки увійшов тільки один уривок. Надруковані в третьому циклі цього видання вірші — це те, що було створене поетом здебільша уже після закінчення третьої збірки, головним чином після того, як він мусів відійти „шляхами червоними" в широкий світ, в чужину, зберігаючи в серці і в пам'яті тільки те, із чим він колись, ще вдома, починав свій поетичний шлях, те, що сонцем і блакиттю сяло над його поетичним світом — любов до рідного Закарпаття. Свідченням цього — кінцевий вірш у цій збірці вибраних поезій Зореслава, написаний в березні 1962 року — „Спомин".

БОГДАН КРАВЦІВ

I

Із серцем у руках

(До 1933 рр.)

П Р И С В Я Т А

З кривавим серцем у долоні
До тебе йду, народе мій,
До тебе йду й тобі в поклоні
Несу пісень гарячих рій.

У них твій тихий сум ридає,
Твої у них і сльози й кров,
У них моя душа співає,
У них горить моя любов.

У тих піснях усе завзяття,
Увесь мій біль, увесь мій жар —
І їх тобі, о Підкарпаття,
Я приношу в синівський дар.

МОЯ ПІСНЯ

Як весною запахнуть квітки на лугах,
Моя пісня до сонця злітає,
Там купається в сяйві, в барвистих плесах
І веселки й проміння ринає.

Як улітку гарячі палають сонця
І запалюють лан колосистий,
Моя пісня вогнями горить і в серця
Сипле жаром палючим, огнистим.

А як осінь холодна іде по полях
І в могилу живе все складає,
Моя пісня злинає, мов зранений птах,
І з плачем до землі припадає.

А важкої зими, як все мертво мовчить,
Моя пісня кривавиться, б'ється,
У конанні важкому ридає, ячить —
Її на листи білі кров її летіє.

МІЙ ХРАМ

В огнях багряної заграви
Палає мій величний храм,
На олтарях живої слави
Горить жертовний тиміям.

Тут сам я цар, тут я складаю
Всепадення офір-пісень,
Моему Богові співаю,
Огонь святий живлю день-в-день.

Тут я горю — і не розкине
Чужа рука моїх огнів!
Щодня, без впину в душу рине
Святий, величний срібний спів.

В екстазі тут молюсь невтомно,
А Він — Незримий — сходить сам
В надхненні божому, святому
І душу вводить в неба храм.

В моїй святині не зів'яне
Ранкова молодість вінків
І з олтарів не перестане
Лунати мій звеличний спів.

ІЗ СЕРЦЕМ У РУКАХ ...

В великий день Завіту з серцем у руках
Тебе шукав я, Ягве, на верхах Синаю,
Твое обличчя бачив в ярих блискавках
І голос дужий Твій, мов з криці ллятий, чув я:
— „Здійми своє обув'я!..”

І я здійняв... А голос Твій озвався знов:
— „Я ТОЙ, ЩО Є, болючу скаргу маю:
Народи справедливість топчуть і любов,
Права ламають божі і людські в гордині
І ставлять лжі святині.

Я — ТОЙ, ЩО Є... Той, перед ким ввесь світ
тремтить,
Тебе — ніщо — до мого посилаю люду...
Іди, скажи народам, що мій гнів горить,
Що вже в руках держу я блискавки і громи
Й світів звалю хороми!..”

Я ниць упав... Відчув я ввесь тягар тих слів...
Тремчу і, піднімаючись з земного пилу,
Іду... Готов я говорить до гір, лісів...
Але, чи хтось мене почує з люду Твого,
Мене, мене — німого?..

ГОЛОД

Я бачив, як у наші гори
Ішов могутній голод-цар,
Останнє зерно брав з комори .
І сльози залишав у дар.

Я бачив, як дитину мати
Тулила до сухих грудей,
Не мавши їй що їсти дати,
Ішла на жебри між людей.

Я бачив глибину розпуки
В очах запалих і мутних,
Обличчя скривлені від муки
І вираз гробовий у них.

Я чув нестримний плач дитини,
Болючі скарги повні мук,
Проймаючі жалі вдовинні,
Німе заламування рук.

Я чув, як мій народ ридає,
Припавши до безплідних піль...
О, хто у грудях серце має?
О, хто відчує ввесь наш біль?..

Л И С Т О К

Стояв міцний, кріслатий дуб посеред гаю
(Від зривів вітру кожен лист на нім тремтів...)
Навколо все буяло, квітло, мов у раю,
Нараз примчав вітрець, зірвав листочок з краю —
Зірвав і полетів...

Помчався в даль вітрець, в широкії простори,
Листок в своїх обіймах ніс сотками миль,
До хмар збивався, то сідав на тихі бори,
Об скелі бився рвучко, то лягав на море
І гладив гребінь хвиль...

Зірвавшись знов, вітрець поніс листок до гаю,
Де квіття, рожі, де чудовий спів лунав,
То нектаром поїв його чарівним раю,
То в море жовчі затопляв, морив до краю,
І, знов зірвавшись, гнав...

Листок у вітрі й досі по просторах б'ється,
Карається, конає серед болю й мук,
Не може вмерти, тільки з вітром в даль несеться,
Аж вітер сам колись об скелю розіб'ється, —
Листка останній вчуеш звук...

В О С Е Н И

Сумна, холодна осінь. Ринуть чорні хмари.
Усе конає, в'яне, гине в полі.
Лани навколо — мов мертвецькі мари...
Життя квилить і німо стогне з болю,
А хмари далі ринуть темні, сірі...
Пісень присмертних вітер грає, мов на лірі.

Суворі осінь вже свої костисті руки
Кладе на все живе, зелене, гарне;
З-під тиску рук тих чути крик розпуки,
Благання — та усе даремне, марне!..
Холодна осінь дихом смерті дише
І все, усе до спанку смертного колише.

Ось квітка гнеться край німого зруба,
Троянди у садку зігнулись вниз,
А злющий вихор рве стрункого дуба,
І хмари плачуть струменями сліз...
Ридає серце, гине від розпуки. —
Із струн його зливають смертні звуки...

С Н І Ж О К

Легкий, ніжнесенький пушок, —
Мов сон дитини...
Паде білесенький сніжок
На полонини.
Паде на соннії поля,
На тихі ниви —
І зимно дихає здаля
Вітрець лінивий.
Навколо тишина німа,
Усюди тихо,
Розіспана земля дріма,
Забувши лихо.
І сняться їй нові казки,
Нові едеми,
І сяйв, і барв, і зір разки
І діядеми.
І сниться їй нова весна,
І трави, й квіти,
Розкішна пісня голосна
І звук трембіти.
А платочки снігу падуть —
Землицю криють,
Узліссям вже вовки бредуть
І тихо виють.

БІЛИЙ СНІГ..

Білий сніг
Тихо землю осипає,
Прикриває
тугу піль, журбу доріг...

Сум, як птах,
Думи згадує осінні,
В голосінні
б'ється, рветься по тернах.

Наче тінь
Хтось самотній полем ходить
І заводить
над могилами терпінь.

Хтось припав
До могили, де надії,
Сни і мрії
й поривання поховав.

В німоті —
Хай нікого він не чує,
Хай сумує,
хай ридає в самоті.

Тихо, цить!
Не мутить його спокою!
Він сльозою
свого духа воскресить...

Білий сніг
Тихо землю осипає
Прикриває
тугу піль, журбу доріг.

Н Е Р А З...

Не раз в житті вогнями я палаю,
Тоді знімаюсь вгору, у простір,
Тоді за все на мить мов забуваю,
Впиваюсь чаром вічносйяних зір...
Тоді в злотистім засвітів промінні
Купаю серце, душу і молюсь,
Псалми шепочу тихі, безгомінні,
Пісні співаю чисті, повнодзвінні
І величі вселенної клонюсь.

Не раз горю увесь огнем вулканів,
Тоді кипить у жилах юна кров,
Тоді я в собі чую міць титанів,
Тоді, здається, я б у мить готов
Був землю всю в простори підійняти,
Її скупати в сонці золотім,
Серця усі любов'ю вщерть налляти,
Усьому людству небо й Бога дати,
І стерти слід недолі в світі цім.

Але ж, частіше з криком болю й муки
Отут, по цій землі, повзу я сам.
Частіше оковані терпінням руки
З долини сліз підношу в неба храм,
Частіше сам в безсиллі поринаю
З розіп'ятим я серцем в чорній тьмі,
Напризвіл долі кинутий, ридаю
І ласки в Бога і в людей благаю.
Щоб не загинути мені в пітьмі.

ЛІРА

Я ліру скорботну у руки узяв
І співи сонливі зі струн розігнав.
Зірвались акорди, мов зграї, гримучі
І крикнули з болю, одчаю, зневіри,
Мов тисячі ран запалали у них...
І в схлипах ридання припали болючі
До ніжних обіймів скорботної ліри
І тихо заснули на струнах німих.
Заснули, мовчать... Але ж знову, і знов
На землю червона з них капає кров...

У ДАЛЕЧІНЬ...

У далечінь кудись хотів би я піти,
У далечінь далеку, тиху і незнану, —
І там в обіймах миру-тиші й самоти
Гоїти серця рану.

І там бажав би я в пустині укриття
Забути всіх людей і все на світі всьому —
І тихо перейти дорогою життя
Нікому невідомий...

П О К Л О Н И .

Ударили у дзвони...
Із хат виходили, йшли люди
І в церковцю пішли —
на Поклони...

Воскові свічі тихо гнуться,
На землю скапують їх сльози,
До неба вогники їх рвуться...
Народ побожний на підлозі
З отцем стареньким б'є поклони
І молиться...

Тихенький шепіт
Всю церковцю сповняє мирно,
Із образу Христос Розп'ятий
На люд свій споглядає вірний
І молитов вислухує...

Народ покірно в груди б'ється
І на коліна припадає,
Відпущення гріхів благає
І кається душа і гнеться
Перед Всевишнім...
... Боже мій!
Гріхів моїх не пом'яни!

І далі б'є народ поклони
І покайно дзвонять дзвони
І в церковці тихенький гомін —
І плине: „Претерпівий страсти..
Мій Христе... О, не дай пропасти!..
Прости, помилуй!..”

ДУША

Скривавлена, знеможена, безсила,
Ішла дорогою тисячоліть —
Охляло звисли херувимські крила,
Тремтячі руки жалісно розкрила:
— О, дайте щось, порожню заповніть!..

Юрба їй сміття кидала у руку...
І далі йшла під градом глузувань...
Кривавились болючі рани-муки,
У далині конали смертні звуки,
Останні відгуки важких ридань.

Поглянула... безлюдний шлях, дорога...
Звела руками до безмовних хмар
І зойкнула: О, Бога, Бога, Бога!..
І тихо впала втомлена небога
На зимний тротуар...

СПОВІДЬ

Душа горить — горить огнем, палає
І сльози ллє і плаче і ридає,
З глибин її несеться зойк —
Покутний зойк...

А в серці жаль змиває вчинки грішні,
Діла гріховні і думки зловтішні
І груди палить лютий біль —
Спасенний біль...

Уста дрижать... тремкі уривки слова
Пливуть в таємну даль, де — Бог, Єгова.
Не чути рваних отих слів —
Покутних слів...

Рука тремтить... об груди б'є зболілі,
Об грішні груди, горем накупілі —
І рветься вмить кайданів в'язь —
Пекельна в'язь...

І знов душа біленька, чиста, красна,
І знов у ній надія сяє ясна,
З глибин її пливе вже гимн —
Любови гимн...

В КРИВАВИХ ШАТАХ...

В кривавих шатах Він блукав,
Увесь у ранах, повен муки
За вами Він ходив, шукав,
Ламав святі над вами руки.

За вами Він у гори йшов
І ранився об терня й скелі,
Шукав, благав — і не знайшов
І плакав сам в німій пустелі.

Та ви, нікчемні, ви прийшли,
Його зловили там, зв'язали,
В одержу білу одягли
І, розіп'явши, насміхались.

А Він з хреста за вас моливсь,
А Він з простертими руками
До вас, нещасних, нахиливсь
І далі йде, іде — за вами...

Ц И Т Ь . . .

Цить.

Темно...

На в к р у г и

Т ь м а таємно

На поля - л у г и

Стелиться, лягає;

Гуркотить у далі грім

Блискавиця р о з т и н а є

Чорні хмари... Суне хмаролім,

А на „лобному” юрба, пільмою

Вкрита, грішні німо стиснула уста,

Дивиться злорадісно, з жагою злою

На Розп'ятого страшне конання, на Христа.

Враз загуркотів у хмарі грім важкий... озвався хтось...

„Отче мій, Тобі я духа віддаю!..” — сказав Христос...

Голова схилилася... „Звершилось!..” — шепнули уста...

Сліз остання крапля впала з віч Розп'ятого Христа...

„Сину мій, дитя моє, поглянь на мене вниз,

Сину мій, поглянь ще раз!” — зідхнула Мати.

Вітер голос цей долинами розніс

І припавши до хреста ридати

Тихо плаче бідна... Нарід ввесь

Розійшовсь тривожно. В глуші

Чорна хмара плине десь,

Вітер тихо сушить

Краплі крові, сльоз.

Висить мертвий

Сам Христос,

Т и х о...

Цить!

ПОЕТЕ, ЗНАЙ...

Поете, знай: твоїми зрушена словами
Юрба підніметься, сплете тобі вінець
І шлях, кудю йтимеш, вистелить квітками
І вилле перед тебе всю любов сердець.

Грімке тобі осанна загримить луною,
Тобі юрба під ноги кине квіття сніп
І ореол запалить понад головою
І вся з поклоном припаде тобі до стіп.

І на руках тебе нестиме вулицями,
Немов пророка будучих величних днів,
І генієм назве, покаже всім в безтямі:
— Ось слава наша — він, нащадок-син богів!..

Та знай, поете! Так колись юрба вітала
Не генія, а геніїв творця — Христа,
А поклонившись, на хрест Його розп'яла
І ще глумилася: Ану, зійди з хреста!..

Як нині всі перед тобою б'ють поклони,
Так завтра Юдою і зрадником назвуть,
На чоло вб'ють кільці тернової корони
І плюнуть в очі і, побивши, розіпнуть.

Та ти, поете, на людей не оглядайся:
Хай хвалять, хай і розпинають — нужно стій!
Ні славою, ні злобою не переймайся,
Твердий, мов скеля, будь посеред своїх мрій!

Б У Р Я

Лютує море, скаженіє, рветься,
До неба гриви буйні іздіймає,
За буруном бурун летить, гукає,
Аж чорна ніч стривожена трясеться!

Із реготом об хвилю хвиля б'ється,
Скажену пісню з криком, ревом грає,
Судном, немов лушпиною, вергає
І, ревучи, у чорну даль несеться.

Безодня в шалі вся кипить, клекоче;
Над нею блискавки червоні мають
І грім за громом тріскотить, грюкоче...

Бурхливі води в шал свій ізливають
І звірів рев, і жах грізної ночі
І далі, пінячись, летять, гукають...

НАД СТАВКОМ

Задуманий ставок уклався, ввесь
Оточений лугами...
Заплюскотіла рибка десь,
Зринає хвиля серед плес
Великими кругами.

У хвилі тій сріблистій, золотій
Блакить Господь малює,
Купає сонце образ свій
І з-поза обрію ясний
Промінням став цілує.

Вмовкає все... і темінь навкрути
На землю налягає,
Втихає став, поля й луги,
Лиш хвиля тихі ще круги
На беріг висилає...

Німіє все... тремкі блукають сни...
Вітрець бальзамом віє
І дише подихом весни,
Шепоче: Цить! забудь! засни!..
Йї сідає сон на вії.

УДАРИЛИ ВЕЧІРНІ ДЗВОНИ...

Ударили вечірні дзвони
на дзвіниці,
Полинули акорди ніжні
до зірниць...
Озвалася вечірня пісня
молитовна:
— О, радуйся, Маріє Діво,
ласки повна...

О, радуйся, Маріє Діво,
Божа Мати,
До Тебе моляться Поділля
і Карпати,
До Тебе кличе вся Україна
у неволі:
О, зглянься, змилуйся над нами,
дай нам волі!

Замовкли дзвони, втихла пісня
над полями...
І сон із тишею блукають
між хатками...
У тихій синяві блискочуть
метеори,
А ген у небі тихо мріють
ясні зорі...

В Е Ч І Р Н Є

Розсипались зорі по тьмяній блакиті,
На небо вогнями зринають, палають,
Далекі простори, імлою повиті,
Сном вічності тихо, спокійно дрімають.

Таємна, безмежна, незглиблена тиша
Обняла безкрає, широке всесвіття —
Лиш ледве знечев'я зефір заколише
Високе сонливих топіль верховіття.

Вселенна, огорнена тихим спокоєм,
У синіх обіймах безмежжя дрімає,
І вечір серпанком, шовковим повоєм
До любого спанку вже землю вкриває.

Тихенько, тихесенько всюди, довкола,
Лиш небо таємно зірками палає,
А нічка весняна, ясна, зоречола,
На зморену землю сном тихим лягає.

ОКРИЛЕНЕ СЕРЦЕ

Сиджу я в садочку, сиджу самотній,
Ніч тиха-таємна, дрімає простір,
Дивлюся на всесвіт безкрай, широкий
І щось моє серце займає до зір.

Окрилене серце в простори злітає,
Купається в сяйві золотистих зірниць,
Від зірки до зірки соколом літає —
Немає там краю, немає границь.

А зіроньки-зорі вогнями палають,
Чарують крилате те серце з землі
І розкішшю неба його напувають,
Танки з ним виводять в срібlistий імлі.

Зогрілося серце, на зорях зогріло,
І крильцями любо майнуло уміть
І тихо-тихенько на землю злетіло,
І стало співати про зорі й блакить.

Сиджу я в садочку, сиджу самотній,
А нічка таємна дрімає, мовчить,
Лиш серце, мов пташка, на світ увесь широкий
Про зорі щебече, співає, кричить.

НА ШЛЯХУ

I.

В душі боролося добро зі злом,
В душі знімались хвилі, гурагани,
Над головою злився буролом
І в тъмавій ночі хтось кував кайдани.

Немов би пекло — все ревло кругом,
На серце чорні налягли тумани...
Я боронився зламаним крилом
І тихо кровію стікали рани.

Порвався на тернах мій літ висотній,
Я ждав останнього, я ждав Голготи,
Та раз ще міць усю зібрав і вмить

Мій ворог на шляху упав під ноги...
Іду!.. співаю пісню перемоги,
Іду безсилим на шляху кріпить.

II.

Кривавий шлях, тернисті дороги,
Мільйони зламані життям падають,
Та лиш великі духом знов встають
І далі йдуть тернами без тривоги.

Хоч їх додолу гне тягар знемоги,
Хоч пройдена багріє кров'ю путь,
Вони нестримно все вперед ідуть
До ясної мети, до перемоги.

Ідіть, змагайтеся в страждань горінні,
Людьми ви є лише в борні, в терпінні, —
Охлялі духом — це живі мерці!

Ідіть, з собою і з життям боріться,
Ідіть і чорним будням не коріться,
Ідіть, а там — хоробрих ждуть вінці!

МЕСІЙ МИ ЧЕКАЛИ...

Месії ми чекали,
За ним у світ ішли,
Століттями блукали,
Століттями шукали,
Месії ж не знайшли.

Ми йшли в чужі палати
До Іродів-царів,
Та там — самі магнати,
Не їм Месію знати,
Месію нуждарів.

Ми всюди заглядали,
Де близькі й свояки,
А там — Його не знали,
А там — аж задрижали
І стисли кулаки.

Вернулися в знесиллі
До наших ми домів.
А тут — на небосхилі
Засяла в повній силі
Зоря Великих Днів.

Збудилася надія...
Промовив хтось до нас:
Сповнилась ваша мрія,
Постане в вас Месія
Вже в недалекий час!..

СПІВЦЯМ

Ні, не співайте вже лісень,
Отих пісень журби й недолі,
Що гасять в душах сонце й день
І забивають душі «волі».

Не сійте безнадійний сум,
Не зрошуйте полин зневіри
Співанням невірницьких дум
На струнах божеської ліри.

Не лийте ріками ви сліз,
Не тратьте час на сумування,
А запаліть огнем девіз:
До праці, друзі, до змагання!

Ударте громом у серця,
Зірвіть усіх зі сну безділля
І куйте за борцем борця,
Готового на всі зусилля.

Нового духа в них вложіть,
Нові серця покладьте в груди,
Новим життям їх запаліть,
Створіте тих, що звуться люди.

І покажіть їм ясний шлях,
Дорогу правди і завзяття.
І станьте ви самі, як жах,
Тверді, без страху, як прокляття.

І будьте, мов огонь, мов гнів,
Мов бур громи далекосяглі.
Огнем промовте до братів,
Огнем налейте душі спраглі.

І не співайте пісень тих
Журби, недолі і неволі,
А запаліть огнем усіх
До праці, до борні, до волі!

М О Л И Т В А

У люте врем'я, в бурі люті
Пророків, Боже, зволь нам дати,
Пророків, що на праві путі
Мільйони повели б закуті
Від гір Кавказьких по Карпати.

В них запали огні вулканів,
Огні живі і животворні,
Дай силу їм борців-титанів,
Щоб серед бур і гураганів
Стояли мужні, непоборні.

Очам дай ясність блискавиці,
Устам дай мову повну зриву,
Словам дай голос громовиці,
Рукам дай міць неугнуту криці
І грудям — доброти і гніву.

Серця їм дай незлобні, чисті,
З огнем безмірної любови.
Вдихни в них душі променисті,
Великі, праведні, огнисті,
На боротьбу і труд готові.

Збуди у них велику віру
У перемогу світла й правди,
Щоб не вклонялися кумиру,
Щоб все, себе несли в офіру
За свій народ — усюди й завжди.

І будь їм Богом в час хитання,
Снагою будь в борні й недолі,
Благослови їх всі змагання,
Пророцье дай сповнить послання
І вивести народ з неволі.

У люте врем'я, в бурі люті
Пророків, Боже, зволь нам дати,
Пророків, що на праві путі
Мільйони повели б закуті
Від гір Кавказьких по Карпати!

ПОВСТАНЬ, ПРОРОЧЕ...

Повстань, Пророче,
і громовицею промов
і блискавкою запалай
над нами!

І будь мов Назорей
і очі відкривай осліплім
і приверни глухим чуття
і слово дай устам безмовним
і випростуй калік зігнутих
і в них покладь нового духа
і серце дай нове
і змисл
і почуття завдання
і полум'я трудів і жертви
і стань мов велет перед ними
і озовись до них огнем
і шлях їм покажи
і рідний Ханаан
і накажи іти до нього
і сам ти вихром ізнімись
і громом
і блискавиць зигзагами
і бурею літай над ними
і стидом в лиця кинь безстидні
і гранню в ложа їх безділля
і гнівом бий

і різками шмагай їх душі
і наново огонь в них запали
і будь бальзамом для їх ран
і йди вперед
і йди стихією міцною
і будь величний мов Мойсей
і будь безмежною любов'ю
і будь палаючим вогнем
і гнівом

Повстань, Пророче,
і громовицею промов
і блискавкою запалай
над нами!

ДО ПІСНІ!

І ви замовкли, молоді поети,
І ви, орли, літати перестали?
І вам не стало сил на дальші лети
І ви людьми малими знову стали?

І ви — співці народу — зааніміли,
Безжально залишивши арфу й ліру?
І ви, що їх серця огнем горіли —
Вже мерзнете, попавши у зневіру?

І ви, пророки, кинули шлях ясний,
Вожді — усіх без проводу лишили,
Так мов, збудивши свій народ нещасний,
Ви свій уже обов'язок звершили?

Ви мовчите, ізбранники Господні,
В садочках розвернувшись тінистих?
Дивіться! Зважте! Спрагнені й голодні
Серця ждуть ваших слів, пісень огнистих!

Устаньте! Знов до арфи. знов до пісні!
У віщі струни сміло вдарте, браття,
Прокиньте в них акорди благовісні,
Піснями сколихніть все Підкарпаття!..

II

Сонце і блакить

(1934 — 1936)

ІДУ НЕВІДОМИЙ

Іду невідомий, нежданий,
Син гордих, могутніх Карпат.
Заквітли дороги вогняні
До ясних едемівих врат...

Крізь простори голубосонні
Весняно співаючи йду,
Ескадри крилаті, стодзвонні
На льоти захмарні веду:

Напитися сонця досхочу,
Зривати розквітлу блакить,
Все небо у пісню пророчу
Гарячим вином перелить,

Всю юність надхненну відчути
У срібних, співучих дзвінках
І крицю могутньо стиснути
У гнівом налитих руках.

МЕТАМОРФОЗА

Приваблюють п'янки аромати ранніх квітів
І запашні смарагдові обійми трав;
Принадне це життя, мов усмішка блакитів
Розквітла щирістю роздзвонених октав.

А я іду з суворістю Саваноролі.
Та м'якне серце. Ні, я вже не той, що був.
Люблю фіялочки, люблю стрункі тополі
І тихий спів люблю і далеч голубу.

Іду — і сонце сію в земні перелogi,
Розсипую блакить і пригорщами спів, —
Акордами лункими збіглися дороги,
Засипані квітками споминів і снів.

Я розгорівсь горінням ранку й надвечір'я;
Коралями цвітуть розспівані уста,
Руками шлю палкі цілунки гір верхів'ям,
Долинам і степам, пустиням і містам.

Музикою дзвінкою йде передо мною
Прозорий силует — розспіваний герой...
Сьогодні я вже став назавжди сам собою, —
О ні, я вже не той, що був, я вже не той...

НАД ВІРШАМИ

Чи я поет уже, чи ні — не знаю.
Мені цілком байдуже це питання,
Над головою ще моє світання,
А на устах ще поцілунок раю.

Я край дороги квіточки збираю
І слухаю шовкових трав зідхання,
Потоків перлоспів, пташок кохання
І надвечірню пісню водограю.

А в тиху ніч беру я серце в руки...
Пливе душа... мов армія виходить —
Ідуть рядки поезій за рядками...

Дорога вся застелена квітками,
Над нею в славі тонуть небозводи.
А в далі мріють тріумфальні луки.

ЦВІТ ЯБЛУНІ

Фрагменти молодечих снів —
завіяних фантазій
повисли нерухомо на котарі,
а за вікном
розкішні яблуні упарі
простягають мені руки
повні квітів,
повні дарів,
повні чарів —
мітів...

жадібно співаю
віддих яблунь —
аромат...
гладжу, пригортаю,
поцілунками вкриваю
кожну вітку,
кожну квітку,
кожну пелюстку стократ...

в пуп'янок дивлюсь маленький:
— поріг небуття...
у моменті рух ісходить,
віковічна тайна родить
сон розкішний,
сон квітучий,
сон життя...
ум у тайну тайн заглянув,
перед вічністю пристанув,
гомонять віки...

мрійно-рійно прилітають,
мед збирають
з яблуневих білоквітів
весняні бджілки...

а за вікном
розкішні яблуні упарі
простягають мені руки
повні квітів,
повні дарів,
повні чарів —
мітів...

ЛІТУРГІЯ РАНКУ

Палкими устами
пишу пісню
на непорочнім личку ранку
повнодзвінно
молитовно
і невинні шлю цілунки
фіолетноквітні
в тихе царство безгоміння,
у схід сонця
славословно.

Співають ритмом мої рими,
п'яні сонцем і квітками
до нестями
і несуть в рожеві далі
шум розкованих потоків,
шовкотонну мову трав,
пісню піль лілейноквітних,
пісню серця,
звук сонетів
і розмолених октав.

І я
в величнім божеськім надхненні
стою німий
на ступенях під олтарем
над келихом вина і крові,
і руки взношу
і молюсь
Йому —
Красі-Любові.

БЛАКИТНИЙ УСМІХ.

Блакитний усміх
і зоряний цілунок херувимів
на келиху душі
задивленії очі
у сяйво непорочних ранків
й рожевобілі
маленькі ручечки дитячі
побожно зложені в Отченаші,
це тихий жар горінь —
молитва.
І тайна тайн
небесним розливом спливає в серце
і родиться нове обличчя
ягідноквітне
в зорі сколихненій усмішці
в тремтливім розсвіті світанку
в принаді піль
на ступенях уквітчаних кивотів
і соняшних монстранцій..

А ви, що не відчули ще горіння духа
й не пили ще цілунків мира й щастя,
зложіть побожно руки,
припадьте на коліна
в молитві
й розквітне серце знов
лілейною тепла весною
аромою квітучих лип, акацій,
і зацвіте нова любов
на юних спрагнених устах
у зорянім цілунку,
в блакитнім усміху
симфонії...

Р А Н К О М

Не дивуйтеся, друзі,
що сьогодні такий я веселий..

Раннім ранком — ще сонце не встало —
я до неба звів білії руки
і полями пішов
по квітках, килимах їх шовкових,
і мов зерно — так падала пісня
у розорані скиби ланів...
Руном слалося збіжжя
наливались китяги винниць,
сповідалися тихі блакити,
гомоніли поля..
На устах розцвітало моління,
і відчув я незнане тремтіння
і почув:
Твоє небо й земля...

Розступились століття,
і в симфонії срібних дзвінків
злопотіли незримії крила,
і припали осанни в поклони —
тайна Бога відкрила
на тремтячих руках
у долоні..

І щодня в мене пісня і радість,
і щодня в мене сонце й весна...
На руках в мене колос доспілий
і червоне вино на устах
і усміхнена соняшність
Христа.

Т Р А В Е Н Ь

Другові Маркіянові

І ждали й не ждали тієї весни,
А травень так любо, так любо всміхався,
Аж золотом щирим той усміх рясний
В розкішному танку горів і хитався.

Мов п'яні столітнім червоним вином
До райської брами ішли ми щасливі.
І стали ми мрією, стали ми сном,
Акордом в космічному окриленні співі.

Чи ти пам'ятаєш? Наллята вогнем
У захваті любім душа нам розквітла
І тиша зідхала з гарячим лицем,
Уся зрум'яніла від пестошів світла.

А ми говорили про сонце й весну,
Мов срібні дзвінки — були наші розмови...
Упоений розкішшю південь заснув
В шовковозелених обіймах діброви.

І був це останній наш соняшний день,
Коли ми сонцями у захваті сяли.
Й були це останні акорди пісень,
Що їх два поети у травні співали.

Ще й нині таємно шепоче трава
Й наводить ті спомини тихі й недавні
Про співи-розмови, про перли-слова,
Що їх розгубили ми в соняшнім травні.

ПРИСНИВСЯ МЕНІ СОН...

Дорогий Нені

Приснився мені сон на чужині
Приснився золотий весняний ранок
І шлях крутий в розквітлій далині
І білий дім і соняшний кружганок.

Приснивсь мені розсміяний садок
З мережками — стобарвними грядками,
З коронами розквітлих яблінок
Із бджолами й співучими пташками.

І чую, як листочки шелестять,
Як соловій виспіває в алеї,
Як любою аромою п'янять
Троянди запашні й стрункі лілеї.

І чую голос твій і чую сміх
Усмішку бачу знов твою привітну,
Прибігла ти, і приторк уст твоїх
Цілунок на устах моїх розквітнув.

Ти вся була солодка і тремка
І соняшна й прозора, мов в блакиті,
Твої слова — симфонія дзвінка,
Розкішний рай — обійми ті розкриті.

І голос твій і погляд віч твоїх
І найчистіший твій дзвінкий цілунок —
Зіллялись в яснім келеху утіх
У найсолодший, найдорожчий трунок.

Твою солодкість я відчув у сні —
Та вмить збудивсь над Тибру берегами.
Найкращий сон про тебе в чужині,
О, дорога, солодка, рідна Мамо...

С Л О В А

Слова — мов гомін соняшної днини,
Вечірня казка сонної фонтани,
Мов сонцем даний усміх довгожданий
У темряві самотньої хвилини.

Молитвою невинної дитини
Стобарвно квітнуть на устах коханих,
Немов гірлянди стужених тюльпанів,
Сердешні, ніжні, щирі. мов перлини.

О, скільки відняли ви ран і мук!
О, скільки зламаних сердець скріпили!
О, скільки мертвих душ ви воскресили!..

Але мовчім! Це все безсилий звук...
Нехай вони самі до нас говорять —
Солодкі й щасні у хвилини горя.

ПРИВІТАННЯ ВЕСНИ

Шляхи засипані гірляндами пісень —
Виходьте, друзі, зустрічати весняний ранок.
Нехай уста цвітуть цілунками веснянок
Мов пуп'янки розквітлі груш і черешень.

Співаючи, зривайте прядиво заслон цих,
Що вкрили сонністю розмолену блакить.
До вас надхненним льотом янгола злетить
Розкішний усміх ранку, роджений на сонці.

І серце відчинить, мов келехи лілей,
І пийте ранній чар юнацькими устами.
Кохайте янгольським коханням до нестями
І ранок, і весну, і квіти, і людей.

І будьте мов ясні крилаті херувими
В симфонії осан окрилених сердець:
Несіте Богові безсмертний свій ралець —
Молитву сяйних ранків з співами дзвінками.

В безмежжі неба соняшність блакитних рос,
Над головами храм зростає шафіровий,
Молитвою землі цвіте вітвар шовковий,
На вітварі ж Він Сам — усміхнений Христос.

ЛІЛЕЇ

Злотодзвонною луною — Боже сонце,
Піснею блакитною — зірки...
Хто сплітав, хто прями, хто вишивав хитон цей,
Що в ньому пишаються квітки?

Соломонові лілеї-королівни —
Не торкнеться їх чужа рука,
Тільки білий Королевич богорівний
Сам їх доглядає в цвітниках.

На долонях, що цвітуть розкішним маком,
Мед солодкий, чар кришталевих вин...
То мандрівцям тільки, лиш одним бурлакам
На дні келехів — гіркий полин.

М О Л О Д І С Т Ь

Надвечірнії розмови,
Хлюпотіння водограю,
Усміх ніжно пурпуровий
На німих одвірках раю.

Дві спокійні, тихі зорі —
Синява небес безодня,
В сніжнобілім омофорі
Велич радісна Господня.

Ніжний подих, тихе слово —
Звук окрилених симфоній...
Стеляться у ніг шовково
Келехи живих півоній.

Легкокрилі білі кроки —
Сама ніжність, сама ласка,
Мов далекий шум потоків,
Мов далека тиха казка.

Повна грації і чару,
Повна божеської вроди,
Розкриває мрій котару,
Срібний сон на вії зводить.

Ніжно на уста лягає
В тихій пісні надвечір'я,
Серце знову розцвітає
Поцілунками сузір'я.

КАЗКА

Весняний ранок казку нам казав
Про королівну в золотому хитоні,
Заковану у чорному полоні
У далині, де жах ввесь край обняв.

І ранок далі казку повідав
Про кований шолом, вороні коні,
Про бої, мов огонь і кров червоні,
Про шал-одчай невблаганих розправ.

Ми чули шум грядучих туч понурих,
Ми чули звуки лун, тріскучі бурі,
Шалений рев скажености борень.

А ген, далеко десь веселий день
Підвівся й сіяв квіти променисті
На переможців-лицарів вогнистих.

МАНДРІВНИК

Останній день спочинку і спокою,
А завтра підеш знов мандрівником,
І перегнеться шлях над рівником
Акордом болю й піснею дзвінкою.

І стрінешся не раз іще з собою,
Оглянешся за рідним смітником
І далі в світ підеш самотником,
Шукаючи за правдою святою.

До рідних ти не дійдеш берегів,
Не знайдеш вже утрачених богів
І тихо впадеш на пісках пустині.

На тебе ж і на твій застиглий слід
Упаде тінь мовчущих пірамід,
Заплаче, наче мати по дитині.

САМОТНІСТЬ

Кармінові тремтячі уста,
Молитовно розквітлі аркади,
сонцеквітні в ногах вертогради
і став...

А на заході день похилився і думав —
хмари-думи на небо лягли...
одинокую я тільки одну мав,
одинокую — і тую взяли;
раннім ранком вітри завітали
— розцвітала весна в далині —
раннім ранком її посватали,
в незабудьки убрали,
на вороного тихо поклали,
в невідоме помчали
навісні...

Одинокую, її одинокую
ранню пісню, мов спів херувима,
мрію буйну, широку,
з зоряними очима,
мого неба найкращу зорю,
незабутню, окрилену юність мою
із собою забрали,
взяли...

А на заході день похилився і думав —
хмари-думи на небо лягли...

Я самотній лишився
у космічній мовчання святині
тихий спомин серпанком повився
у моїй полонині...

А на небі ген зорі акордно цвітуть,
в надвечірнім блакитнім спокою
обійнявшись думи мовчазно пливуть
зоряною рікою.

РАННЯ МОЛИТВА

Ранок в рожевих серпанках піднявся,
Кинув привіти верхам.
Багром злотистим в пожарах ізнявся
Огнеколонний мій храм.

Залопотіли незримії крила
Стягами чистих надхнінь,
Клубляться, плинуть жертовні кадила
До огнелуких склепінь.

В храмі моєму я жертву складаю —
Ринуть потоки осан,
В храмі моєму я Богу співаю
Ранню молитву — пеан.

ТЕ НЕБО

Те небо, мов розквітла мрія,
Блакитна пісня в унісон.
І мов розкішнолюбий сон —
Хмарки рожеві хтось розвіяв.

Цвітуть вогнем каскадним далі
Під луками співучих лун,
В симфонії еолських струн,
Немов незримі катедрали.

І срібнотонною рікою —
Акорд розспіваний, дзвінкий:
Пливуть слова, пливуть думки
В простір музикою лункою.

І Д И Л І Я

Розсміяні хати, розспівані городи,
Залиті сонцем і музиками поля...
Гей, чую, чую, ваші срібні хороводи,
Ізвідкіля ж бо ви, дівчата, звідкіля?

Не відповіли, йдуть, співають і сміються,
Припало сонце поцілунками до них,
Вином солодким наливаються і гнуться
Дорідні кетяги у винницях густих.

Вино і хліб, весілля будуть і гостини,
Ідуть вже молоді, до церковці ідуть.
Під ноги килим їм розспівані долини
Квітками, шовками і піснею прядуть.

В ПОЛОНИНІ

Овечки білі — сні мої пасуться,
У полонині став я вівчарем...
Блакитних усміхів потоки ллються —
Долонями їх п'ю, мов пугарем.

У золоті горять Карпат верхів'я,
Кришталем ясным дзвонить водоспад...
Ще змалечку, ще змалечку хотів я
Почути голос тих гірських принад.

І ось заслухався в блакитну казку,
У музику барвисту далини,
І сам співаю так собі без зв'язку,
Як хлопські пошматовані лани.

І чую, як росте з землі надхненно
Молитва спраглих трав і колосків,
І бачу: божий світ, мов веретено,
А прядиво — людина, серце й спів.

Зростає світ у соняшній долоні,
Далекі гльоби зоряно цвітуть,
Серця окрилені, золотодзвонні
Блакитну синь, співаючи, прядуть.

На небі голуба, прозора тиша,
У полонині сонце на квітках.
І кожний день свою поему пише
На вітрових розспіваних листках.

Ідуть ті дні, співучі, сонцем п'яні,
А літо ллється, мов вино із чаш,
Виблискують на сонці роси ранні
Благословенням полонинських паш.

До ніг ягнятам трави й квіти гнуться,
Мов келехи налиті нектарем...
Овечки білі — сні мої пасуться,
У полонині став я вівчарем.

П Р Я Ш І В

Між горами, у зелені і квітах,
Немов на дні завітчаної чаші —
Закоханий у голубих блакитах
Стоїть осяяний, надхненний Пряшів.

Усміхнений простер шляхів долоні
І пригорщами музику п'є буднів,
Цвітуть над ним в огненному фляконі
Краса ночей і соняшність полуднів.

Високо знявся готикою храмів,
Широко розпростер свої рамена,
Пливе життя співучими струмками
Усміхнене, окрилене, надхненне.

У парку пестощі розквітлих весен,
Кришталне королівство Пожейдона,
Відбилась соняшно у люстрі плеса
Висока голубінь, дзвінка, бездонна.

Алеями каштанів срібно ллються
Окрилені пташинні хороводи,
І спомини усміхнені снуються
По стежечках розкішних рай-городів.

До неба простяглись квітчасті руки,
Молитвою землі ростуть тополі..
Над Пряшевом горять огненні луки,
А сам він — мов у чаші на престолі.

В ПРИСТАНІ

Згряя кораблів стоїть готова.
Свист сирени — і щаслива путь!
За плечима Ф'юме мармурове,
А напереді моря цвітуть.

Розгортається співучий обрій;
Впало сонце в п'яний океан,
Хвилі вигинаються, мов кобри,
В радісний зливаючись пеан.

Сіллю пахнуть простори далекі —
Тільки море, море й небеса,
І окрилений безодні клекіт,
І бурлацька всміхнена краса.

Бризками дзвенить музика бортів,
Гордо лине білий корабель
До осяяних південних портів,
Сонцем закосичених земель.

Немов зеренця чоток монотонно
Незримі пальці в сонній тишині
Перебирають прошумілих днів
Достиглі, соковиті, повні грона.

І все з космічного плідного лона
Нові ростуть моменти зоряні
І, ставши днями в сяйві і вогні, —
Пливуть блакитами квітуче-сонно.

Та катаклізми вистрелять, пірвуть,
В огні на електрони перетруть
Весь космос на великім Передодні.

Сповниться міра хвиль і днів і літ,
Віки зіллються в дужий моноліт, —
Без Вчора й Завтра, в соняшне Сьогодні.

ПІД ВЕЗУВІЄМ

Немов дідусь отой старий, беззубий
Із люлькою в обпалених устах
Сміється, усміхається Везувій,
Розсівшись на Кампанії в пісках.

Сидить і з люльки білий дим пускає,
Байдуже дивиться на все кругом
І нудиться й огнисто позіхає
Червоним полум'ям і попелом.

До сонця гріє чорні груди-скелі
І згадує юнацьку давнину,
Та іноді і думи невеселі
На голову лягають кам'яну.

Тоді дратується дідусь і хмурно
Надувшись, свариться з собою сам
І в дужім гніві чорним димом жбурне
В розсміяні блакитні небеса.

І вже, немов проснулись батареї —
В огні й диму ревуть гармати, б'ють...
Зжахнуться вмиць Неаполь і Помпеї
І в сотий раз кінця свого вже ждуть.

МОЛЮСЬ ТОБІ...

Молюсь Тобі, мій Боже, з сонцем ясным
В порогах світлих раннього світанку;
Молюсь Тобі, коли під сяйвом красним
Земля вся будиться у мли серпанку.

Молюсь Тобі, коли квітки маленькі
Зідхають, ніжно, пахощами дишуть;
Молюсь Тобі, коли вітри легенькі
Гілля дерев голублять і колишуть.

Молюсь Тобі, коли в жаркий полудень
Вогнем горять далекі небосклони;
Молюсь Тобі, коли з висот безлюдних
Архангельські привіти грають дзвони.

Молюсь Тобі, як на лані колосся
Хвилюючись, на сонці доспіває;
Молюсь Тобі, як присмерку волоссям
Ніч тихе поле-ниву огортає.

Молюсь Тобі, коли пташня дрібненька
З вечірнім дзвоном пісню шле в поклони;
Молюсь Тобі, коли вже й ніч легенька
Колише все до сну на своїм лоні.

Молюсь Тобі, коли вогнисті зорі
Таємно в безгомінній далі сяють;
Молюсь Тобі, коли хмарки прозорі
Край місяця срібlistого дрімають.

Молюсь Тобі всім серцем щохвилини
Й душа моя пісні Тобі співає;
Молюсь Тобі молитвою дитини,
Що тихо руки у мольбі окладає:

Молюсь Тобі, Творцеві світла й цвіту,
Красі Твоїй і величі клонюся,
Тебе я бачу в творі неба-світу
І все Тобі й у всім Тобі молюся.

ЗИМА НАД УЖГОРОДОМ

В німому захваті стоять стрункі моменти,
Немов розквітлії містичні хризантеми;
Повисли нерухомо тонкобілі ленти —
Засніжені, мовчазні радіоантени.

Спинилась тиша понад білим Ужгородом,
Розсипує рукою соняшне проміння,
Величний супокій проходить небозводом
І дихає на землю віддихом надхніння.

І тисячі сніжин палають сяйвом сонця
І жмуриться від полисків незвичне око;
Заквітли на шибках срібlistі волоконця,
І лине білий дим із димарів високо.

Далекі спомини по вулицях блукають
І заглядають в очі і в лице сміються.
По смаглому обличчі усмішки літають
І на шовковий тротуар промінням ллються.

Морозна пісня срібно ритмами стучоче,
Виспівує тремтіння давні й сподівання;
В душі глибинах. б'ються, крильцями тріпочуть
Забуті мрії, незбагненні почування.

По шляху білім дзвінко музика несеться,
Подзвонюють дзвінками коники до міста,
На катедралі хрест вогнисто в небо пнеться,
В горючій злоті тоне копула двоїста.

У хвалоспіві дзвонів херувим незримий
Молитвою полудня на руках сідає,
І знову тишина з дзвінками золотими
Розміряно по білих вулицях блукає.

БУРЯ В КАРПАТАХ

Похмурі небеса важкі, мов камінь.
У хмарах ваготить холодна ртуть,
І зриви гніву грають блискавками
Червоними зигзагами цвітуть.

Криваві спалахи у високості —
Мов олово клекоче в казані;
Зростає бунт огненний: помсти, помсти!
І визов громом грюкнув в далині.

Заметушилися небесних армій
Огненні полчища у чорній тьмі!
Готові. Ждуть. І тихо... Вмить в алярмі
Наказ останній гостро просурмів.

І з ревом невмолимої заглади
Перелетіла хмарами гроза,
Розлялися громові канонади,
Заквітли кров'ю чорні небеса.

І грім за громом тріскає, грюкоче,
Реве, лютує дужий хмаролім,
Мов пекло все у нім кипить, клекоче,
Мов розриваються вулкани в нім.

Над шпилями Карпат лункі шрапнелі
Розтяли лона олов'яних хмар,
Спадає потоп вод на чорні скелі,
На спрагнені ліси й сухий пустар.

В смертельнім шалі ллються громовиці,
Горить криваво-чорна темінь гір,
Дрижать, хитаються стрункі ялиці,
Немов ранений стогне темний бір.

І ось, вмовкають електрогармати,
Все небо застигає в тишині...
Зідхнули й усміхнулися Карпати,
Непереможні, дужі і грізні.

М О Л Ь

І розспівані хвилі і замріяні фйорди
І вечірня молитва кам'яних берегів...
Зоряними ріками прошуміли акорди,
Поринаючи тихо в безгоміння віків.

Не почути вже більше Бетовенів, Шопенів,
Не напитися сонця чарівливих сонат!
Безнадійно хитають головами антени,
А над ними чатує громовий атентат.

Розшматовані зойки, каварняні оркестри,
Тільки фокстрот і танго, тільки звук порожнеч...
Не зійдуться ніколи дві суперниці-сестри
При джезбендовім бубні євразійських предтеч.

Надійдуть ще, надгрянуть східньодикії орди,
Лютим ревом левиним пролунає їх спів...
О, розспівані хвилі, о, замріяні фйорди,
О, вечірня молитва кам'яних берегів.

В ТРІЄСТІ

На березі моря в задумі стою —
У далечі тонуть утомлені очі...
Вабливочарівну пісню свою
У стіп моїх море співає-шепоче.

А небо, мов казка, в пурпурі, в огні
У західнім сонці купаються хмари; —
У мріях, у думках, в німій тишині,
Немов би заклите стоїть Мірамаре.

Далеко по Адрії сутінь іде...
До моря схиляється небо червоне,
Утомлене сонце сідає, паде...
І тихо пурпурою в Адрії тоне...

Останні вже промені гаснуть і мруть...
І німо кладуться на дно океану,
А думи гондолями тихо пливуть
У казку вечірню, далеку, незнану.

НАДВЕЧІР'Я

В пожарах заграв небо тоне,
Горять незаймані шпилі,
Палає зарево червоне —
До нього линуть кораблі.

У далі мріють колони,
Вогнями лун палахкотять,
Падуть проміння міріади,
Востанне гори золотять.

А на верхах святих високих
Конає полум'я горінь,
Задивлене в таїн глибоких
Бездонну тихую глибіню.

На тихі гори надвечір'я
Серпанком срібних снів паде,
Хтось білосяйний від сузір'я
В хитоні білому іде.

І по верхах німих, по скелях
Сумний самотньо хтось блука,
І тихий плач його в пустелях
З каміння сльози витиска...

ВЕЧІРНІ БАГРИ

Вечірні багри ген цвітуть на небосхилі
І день у полум'ї далеких заграв тоне.

Моя душа горить горінням надвечір'я,
Надхненна величчю блакитного мовчання.

Минають дні, години мовчки відпливають...
Мій корабель в манливу даль нестримно лине.

Хтось надо мною білі розіпняв вітрила,
І серце заспівало пісню дням майбутнім.

Я душу в руки взяв, і хтось Великий тихо
Відвічні тайни розікрив передо мною.

Пливу... Таємні хвилі тихо, тихо плещуть,
І човен-корабель мій в даль несуть далеку...

Задивлений в блакить стою — один при кермі
І пісню молитовну Богові співаю.

О, льнємо, серце!.. Вічне сяйво перед нами,
Там ясний день, там Він, Великий, Необнятий!..

ВЕЧІР І НІЧ

Погасло сонце; в горах день конає...
(Усміхнений звершив останню путь.)
І з гір на доли чорний прапор має,
На похорони хмари небом йдуть.

У головах засяли свічі-зорі,
Пристанув світ в побожності німій,
І місяць у жалобнім омофорі
Читає молитви за упокій.

Мов син над батьком нахилився вечір,
На пальцях нічка загляда в труну...
Домолюються... замовкають речі
Й покійник сходить в тиху глибину.

Звершилося... І хрест йому поклали
І розійшлись. Лиш сироти одні
Над рідною могилою остались
І так стоять: безмовні і сумні.

У ВЕНЕЦІЇ

Осіння ніч. Венеція дрімає.
Сонливо в пристані гондоли хлюпотять;
Чужинець вулиці морські ще подивляє,
А ген, на морю зграя вогників палає,
Під ними ж човники хитаються, тремтять.

У темі дають сигнали риболови.
Десь часом човник моторовий загука,
Та скоро тихнуть непотрібні розмови,
У пристані вмовкає човник моторовий,
І понад водами знов сон блука.

Навколо тиша. Ніч. На хвилях моря
Людські заснули болі й сплять у темі німій.
В душі вмовкають всі страждання й горя,
В утомлених очах звабливі квітнуть зорі —
На чола сон кладе цілунок свій.

ДЕСЬ ДАЛЕКО

Десь далеко линуть хмари...
З-поза чорної котари
Чути звуки струн гітари,
Звуки тихих серенад...
Сяйвом білого горіння
Мерехтить німе проміння,
Мов окрилене моління
Колонад.

І акорди тиховійні;
Спомини далекомрійні,
Ніжні любові спокійні
Сколихнулись на устах...
Ізнялись пісні і жалі,
Злилися в однім хоралі
На верхів'ях катедралі,
На хрестах.

Н О К Т Ю Р Н

Замовкли, заніміли дзвони.
У тьмі нічній зідхань усіх завмерли тони
Лиш вічності псалом таємно грають
дальні небосклони...

Весь космос тихо, молитовно
Хоралом гомонить, співає славословно,
Таємно, ніжно, зоряно, окрилено,
могутньо, повно..

А дух мій, вслуханий в чудову
Сузір'я пісню, в зоряну таємну мову,
І сам про вічність, про безсмертя
гомонить, співає знову...

І лється пісня срібнодзвінна
До ясноблимних зір, де тиша безгомінна:
Поклін тобі, безсмертносте, поклін,
о, вічносте незмінна!..

Таємно грають небосклони..
У тьмі нічній зідхань усіх завмерли тони
В німій екстазі все мовчить..
замовкли, заніміли дзвони.

ПАЛАТИН

*Escon notturni e piani e per lo colle
Uniti vanno a passo lungo...*

Torquato Tasso

Обнявшись ідуть вечірні тіні
Гаями помаранчів і маслин;
З далеких зір на сонний Палатин
Спливає ніч в красі своїй весінній.

Алеями пахучих мрійних піній
Блукає спомин — давній римлянин,
І відгомін окрилених далин
Безсмертям дихає в німій руїні.

Та де ж пани, що тут же панували?
Гей, де ви, Цезари, Імператори,
Що тут колись сонцями ви сияли?

Нема нікого! Тихо. Вечір. Зорі...
Проходять тіні спроквола спокійні,
Немов весталки мовчазні і мрійні.

ПРОБУДЖЕННЯ

Не знаю й сам, чому я покохав
Тебе, о, Україно розіп'ята,
Тебе, в кайданах, в невольницьких шатах,
Позначену тавром усіх неслав.

Я щастя, слави, величі бажав,
Коли ішов у світ, а Ти в Пилата
Конала в муці під рукою ката,
Та голос Твій молитвою дрижав.

І вперш тоді я духом пробудився,
І вперш тоді любов'ю розгорівся
І серцем покохав Тебе безмірно.

А нині тисячі таких зо мною
На кожний поклик Твій підуть до бою,
Хочби й на певну смерть — одважно й вірно!

ЗАМОК

На верхах розвалини — святі руїни,
На верхах розкинений народній храм,
Праділів сумні, ажурно-сірі тіні
Ночами, зідхаючи, блукають там.

Тихе сяйво місяця тремтить на скелі
Й думу думає минулих давніх літ,
Сумно тінь дерев повзе в німій пустелі,
Кам'яних розвалин тих сумний привіт.

В тиші мовчазливій звалища дримають,
А над ними зойки стриманих ридань
Тихим стогоном у небо підіймають
Жаль і скаргу безконечних вижидань.

Мов закляті, звалища мовчать, німіють,
Не промовлять слова кам'яні уста...
Наші храми у розвалинах чорніють,
Наша давня слава цвіллю пороста.

І нема князів, провідників, Мойсеїв,
Що у них вступив би дух старих часів,
Воскресив святу одвагу Прометеїв
Давню славу, велич давніх днів.

Та руїни ждуть мовчазно й понад ними
Казку повідають дерева старі,
Пагінцями провіщають молодими
Про героя у крицевім панцері.

Ю Н А К

Колись бажав ти квіткою родитись,
Лілеєю, тужливим туліпаном,
А ти постав вогнистим гураганом,
Щоб бурею грізною розгорітись,

Щоб знятися розгніваним вулканом,
І дужим гнівом в рабську душу вритись,
Іти, боротися і не миритись,
А радше впасти в бою могіканом.

Вір твердо! Не даремні ті бажання!
Раз прийде час — і наче буревій
Могутній, ти устанеш в блискавицях!

І рід весь твій під прапором єднання
До боротьби піде на поклик твій,
Палкий, мов гнів, міцний неначе криця!

НОВЕ ПОКОЛІННЯ

Грядуче покоління, мов граніт:
Залізні, грізні, дужі мільйони,
Немов громовобурні електрони,
Зілляті в всемогутній моноліт.

І карою покривджених століть,
Важким вироком батьківських прокльонів
Тягар цей грізно впаде на жордони
Із невмолимим покликом: Дрижіть!

Достиглим гнівом запалають очі,
І громи й бурі й блискавки в руках
Зіллються у палкий пекло розплати.

Підуть ряди окрилені, завзяті,
Нестримні, наче дух степовика,
Мов громовиця буряної ночі.

Б О Р Ц І

Не питаєм, ідем, мов суворі і грізні титани,
(Угинається шлях під ногами хоробрих борців...)
Уступіться з дороги, вступіться живі мертвеці!
Ми вогні й громовиці, ми бурі й гарматні пеани.

Б'є зигзагами гнів наш крізь хмари важкі і червоні,
Наливаються громами нерви затиснених рук,
Невмолимо суворо напнувся до Сходу наш лук —
У шоломах залізних когорт — смертоносні циклони.

Сталевим стуком стіп прокладаєм і міримо далі —
Не далеко! Зійдуться Карпати, Кавказ і Кубань...
Обіймемо друг друга в танку розхватному повстань
Розісміяні, дужі, незламні, вогнисті, зухвалі.

А В А Н Т У Р Н Е

Ми пишемо нову Апокаліпсу —
грядучим поколінням заповіт;
лябораторії розбили тайни Сфінксу,
у жмені стиснувши мільйон століть

Розірвано космічну бар'єру
у гостру мить завзяттям і знанням,
і вистрелено бунт у стратосферу —
земний привіт зоріючим вогням.

В грізній зухвалості конкістадорів
тріскучегромим рокотом ракет
окрилимо несамовитий порив
й здобудем серце соняшних планет.

І Д Е М О

Юнацтву Підкарпаття

В ореолі ранку йдемо
У заграві вогняній,
Долам і верхам несемо
Зрив розкованих стихій.

Ми — воплочене хотіння,
Ми — непереможний чин,
Ми — підвалина й коріння,
Ми — окрилення вершин,

Ми — нестримане завзяття,
Ми — любов і правда й гнів,
Ми — світанок Підкарпаття,
Ми — пролог великих днів.

Перед нами шлях останній —
Шлях невблаганих борень;
Лиш у бою, лиш в змаганні
Нам засяє новий день.

Ми стихією грізною
Йдем вперед на ясний шлях,
А за нами йде горою
Перемога в блискавках.

ЗАВТРА

Ми знаємо — Завтра в заграві,
Ми знаємо — Завтра в вогні.
По небі бронзово смуглявим
пролине на білім коні
Окрилений Лицар казковий
із прапором в дужих руках.
Стогромом озвуться діброви,
Луною підків — срібний шлях.
І встане на Заході сонце
(В шоломах ряди — моноліт)
і встане грізним оборонцем
міцною стопою на Схід.
Криваво розквітнуть атаки
у п'яній оркестрі заліз,
навколо лиш маки і маки
й еліпси розбитих коліс.
Бундючно зніметься угору
окрилена пісня осан
від бань вогняного собору
від Дону по Тису, по Сян.
І в'їде Князь Лицар казковий
у Київ на білім коні,
як Завтра займеться в заграві,
як Завтра розквітне в вогні.

III

Дома й на чужині
(1939 — 1962)

УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО

Христос рождається в Карпатській Україні
У шумі пралісу старих мовчазних гір,
І верховинські янголи-вітри стодзвінні
Співають „Слава в вишніх Богу” аж до зір.

Убогі пастирі припали до землиці
І дивляться на чудо вбогих полонин.
Заграли дзвони дерев'яної дзвіниці,
І колядки летять у простір навздогін.

Приходять мудреці аж від Дніпра і Сяну
І моляться Дитині Божій в пеленках;
Лякається, трясеться Ірод окаяний,
І весь синедріон уже проймає жах.

З вертепом ходять козаки по Україні,
Заллята колядками гомонить земля:
— Вітай, Месіє наш, на закарпатським сіні,
І запануй на всю Вкраїну звідтіля!

А Він, малий Ісус, підносить Божі руки
І простягає їх на весь широкий край:
— Благословенна будь, країно сліз і муки,
Зродись, повстань наново й славою засяй!..

6 січня 1939

З Н Е В І Р Е Н И М

Не кажи, що не варто боротись з життям,
Що стіну головою пробити не вдасться.
Не кажи, у зневіру не падай, затам:
Боротьба — це життя, перемога і щастя.

Тільки той вартий гідно й заслужено жить,
Хто не знає спочинку, втоми й зневіри,
Хто і серце і душу гартує, сталить
Огнем чину, змагання, любови й офіри.

29 листопада 1944

НА ЧУЖИНІ

Остання ще сльоза на рідному кордоні,
Останнє „Прощавай!” — і я пішов у путь...
В широкий світ розбіглися шляхи червоні,
Шляхи, що маком крови рідної цвітуть.

Над ними гук апокаліпс, що пролунали.
Боїв кривавих злий, скажений гураган...
Холодна чужина, холодні люди й скали,
І скорбна самота спливає кров'ю ран.

Байдужі хвилі каламутного Дунаю,
Байдужий шум баварських соняшних рівнин,
Ліси й верхи Тиролю ввік не заспівають
Пісень свободних рідних піль і полонин.

А все ж, крізь гір туман, крізь сонце Форарльбергу
Крізь дальні простори, крізь шум чужинних вод
Ввижається Дніпро і Київ злотоверхий,
І Львів горючий в сонці й рідний Ужгород.

А в серці покрик туги: ой, ще раз додому,
Ще раз дихнути вільно на землі батьків,
Займитись бурею, смертельним впасти громом
І влитись піснею звияжних прапорів.

Та ось, з одчаєм схилиш голову в долоні.
Останнє „Прощавай!” — і ти пішов у путь...
В широкий світ розбіглися шляхи червоні,
Шляхи, що маком крови рідної цвітуть.

10 листопада 1948.

В АЛЬПАХ

Покотився туман зі шпилів,
Почіплявся лапками за скелі...
Увесь простір гірський забілів,
І завмер у німотні пустелі.

Причаїлися птахи в кущах,
Заніміли каскади потоків,
Буйний вітер спинився й застряг
У проваллях холодних, глибоких.

І стобарвним мовчанням цвітуть
Всі оселі, поля і долини.
Тихим кроком у безвість ідуть
Край безодні німі серпентини.

А над ними лиш сонце й блажить
І надхненна розмолена тиша,
Що від Сходу до Сходу зорить
І аннали незримії пише.

28 липня 1949.

ПІД СОНЦЕМ ПІВДНЯ

Смаглявий день поклався в теплі борозди,
Сп'янілий сонцем і маандрівкою важкою,
І вечір нахилився над рясні сади,
Що пахнуть яблуками, грушами й травною.

Заквітли зорями далекі небеса,
Застигли тишею ліси й верхи високі,
Мов хтось в колисці срібній їх заколисав
У тихий сон, в солодкий, безтурботний спокій.

І тільки місяць ген, в надхненних висотах
Човном пливе між зорями ясними
І дивиться, як день у теплих бороздах
Дрімає тихим сном під грушами рясними.

21 серпня 1949

В СИКСТИНСЬКІЙ КАПЛИЦІ

Кавалькади розтяли потужно
Мовчазливу суворість пустелі.
Мікель-Анджельо в захваті мужньо
Розіп'яв свого духа на стелі.

Ти дивиш і заплющуєш очі, —
Хай лиш дух за заслону загляне! —
Там у полум'ї заграв рокочуть
Прошумілих віків каравани.

З попелищ небуття. мов із лона,
Розцвітають у простір плянети.
В життєдайній Господній долоні
Оживають всі барви палети.

Виростає людина в безкрає,
Дух і тіло аж Богоподобні!
Суд Господній надхненно карає
Маловірів людські ворохобні.

І схиливши чоло на поруччя,
Відчуваєш: пилина в атомі, —
Ти в дочасності — вічність квітуча,
Божа пісня в космічному хоромі.

Так віками стоять непорушно
Тихі фрески й німі капітелі...
Мікель-Анджельо в захваті мужньо
Розіп'яв свого духа на стелі.

5. листопада 1949.

П Е Р Е М О Г А

Життя мене за вуха повело,
Мов мати неслухняную дитину.
Та щирости між нами не було
Ні на хвилину.

Блукали ми по безвістях щодня,
Мінялися шляхи і перехрестя,
Шукаючи за щастям навмання,
Чи не знайдеться.

В душі боролось добро із злом,
Змагались янголи із сатаною,
І Бог з тернево-вінчаним чолом
Ішов за мною.

Проходили Тавори, Гетсеман,
І не дійшовши до Голгот правдивих,
Життя повисло на хрестах оман
Своїх зрадливих.

І нині йду свободний, сам один.
Палає небо ясно-полум'яно.
Із уст моїх приймає Божий Син
Грімке Осанна.

1. березня 1949.

І БІЛІ СНИ МОЇ...

І білі сні мої завіяні снігами,
І мрії-прагнення розп'яті на хрестах,
Проходжуюся сам безлюдними шляхами
По вимерлих містах.

Холодні мли-тумани розцвітають сизо,
Вгорнулась тихим смутком втомлена земля,
І спокій, вдягнений в ажурнобілі ризи,
Лежить, мов немовля.

Від мовчазливих зір пречистою росою
Спливають янголами спомини ясні,
А по шляхах цвітуть пекучою сльозою
Сьогоднішні дні.

Давно, давно колись дитячими руками,
Немов квітки, зривав я зорі і блакить,
І щастя у серця нестримними річками
Я прагнув перелить.

Давно, давно колись ввижалось море квітів
І вільна воля, шум звитяжних прапорів,
І причувались сальви, поклики, привіти,
І гураганний спів.

Давно, давно колись!.. А нині йду шляхами
Тернистими у світ без скарги на устах...
І білі сні мої завіяні снігами,
І мрії — на хрестах.

28. грудня 1948.

У ДЕНЬ КОЛИ УМРУ...

(З поеми «РУТ»)

У день, коли умру, ти не заплачеш...
Погасне тиха зірка в далині,
Я відійду і більше не побачиш
Ти смутку у мені.

Я відійду блакитними шляхами,
Уже назавжди і без вороття...
Тоді згадай все гарне, що між нами
Було ще за життя.

Ті дні, що їх ми разом проспівали
По шовках трав, по соняшних квітках,
Ті вечори, що тихо догоряли
Над нами в небесах,

Ті ночі, що тремтячою сльозою
Спливали в тиху пісню веретен, —
Заквітнуть знов кришталю росою
У тіні хризантем...

С Е С Т Р І

Пристанув білий місяць над мовчанням ночі
І дивиться, об хмарку спершися, в глибінь.
Виходять думи й мрії з усміхом дівочим —
Минулих темних днів погідна золотінь.

Сиджу самотній ось, у мовчазливім парку,
Ввижаються квітками сипані стежки
Й снуються у пахучому диму цигарки
Дитячі розісміяні мої роки.

Здається; не заплакав я в житті ніколи,
А тільки поспіль сльози із сміхом лились...
Здається; смутки всі і гіркості і болі
Мабуть не надто так боліли нам колись.

Здається: все було в квітчастому серпанку,
Немов прегарний сон, веселий сміх і спів...
Здається: чую ще й тепер Твоє: Степанку!
Пестіння зазнаю колишніх любих днів.

Здається! Та нехай святяться давні наші
Страждання, що сьогодні спомином цвітуть!
Благословенний будь, о, місто рідне, Пряшів!
О, сестро рідна, й Ти благословенна будь!

24. вересня 1948.

С П О М И Н

Немов ввижається: столиця Хуст —
Замаений, розспіваний і гордий,
А з півдня. з висохлих угорських пуст
Знімаються, мов хмари, дикі орди.

Ой, буде буря, ой, ударить грім,
Зачервоніє кров'ю Срібна Тиса!..
Заклекотів, урвався хмаролім,
І спів і сум в один акорд злилися.

Ревли гармати, гори заревли,
Мов львиця зранена — земля зривалась...
Кров потекла, могили поросли,
Коли орда столицю здобувала.

І від тоді, як вітер загуде
І панахиду править у Карпатах,
Хтось схлипує й питає: де ж ви, де
Ой, лицарі абсурду, соколята?

Минулося, та не забулось! Хуст
Остався спомином живим понині:
Розстріляний стрілець, а з його уст
Останній покрик: „Слава Україні!”

5 березня 1962.

З М І С Т

Богдан Кравців: Поетичний світ Зореслава 5

I. ІЗ СЕРЦЕМ У РУКАХ

Присвята	15
Моя пісня	16
Мій храм	17
Із серцем у руках	18
Голод	19
Листок	20
Восени	21
Сніжок	22
Білий сніг	23
Не раз	24
Ліра	25
У далечінь	26
Поклони	27
Душа	28
Сповідь	29
В кривавих шатах	30
Цить	31
Поете, знай	32
Буря	33
Над ставком	34
Ударили вечірні дзвони	35
Вечірне	36
Окрилене серце	37
На шляху	38
Месії ми чекали	40
Співцям	41
Молитва	43
Повстань, Пророче	45
До пісні!	47

II. СОНЦЕ І БЛАКИТЬ

Іду невідомий	51
Метаморфоза	52
Над віршами	53
Цвіт яблуні	54
Літургія ранку	56
Блакитний усміх	57
Ранком	58
Травень	59
Приснився мені сон	60
Слова	61
Привітання весни	62

Лілеї	63
Молодість	64
Казка	65
Мандрівник	66
Самотність	67
Рання молитва	68
Те небо	69
Ідилія	70
В полонині	71
Пряшів	73
В пристані	74
Дні	75
Під Везувієм	76
Молюсь Тобі	77
Зима над Ужгородом	79
Буря в Карпатах	81
Моль	83
В Триєсті	84
Надвечір'я	85
Вечірні багри	86
Вечір і Ніч	87
У Венеції	88
Десь далеко	89
Ноктюрн	90
Палатин	91
Пробудження	92
Замок	93
Юнак	94
Нове покоління	95
Борці	96
Авантурне	97
Ідемо	98
Завтра	99

III. ДОМА Я НА ЧУЖИНІ

Українське Різдво	103
Зяєвіремим	104
На чужині	105
В Альпах	106
Під сонцем півдня	107
В Сикстинській каплиці	108
Перемога	109
І білі сні мої	110
У день, коли умру	111
Сестрі	112
Спомин	113

3 -